

SOCIOGENNÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI V RELACÍCH HUMAN SECURITY

Ján Šugár, Lenka Burdová¹

ABSTRAKT

Príspevok sa zaoberá problematikou mimoriadných událostí vychádzajúcich z konfliktov v medziľudských vzťahoch (sociogenných mimoriadných událostí) v reláciách konceptu Human Security. Autori sa v minulých príspevkoch pokusili o vymedzenie pojmu sociogenná mimoriadná udalosť vrátane návrhu kritérií, ktoré musí daný sociálny jav splňovať, aby mohol byť takto označený. Na základe výsledkov empirického šetrenia sa pokusili autori v závere príspevku zpracovať prehľad vytipovaných sociogenných mimoriadných událostí z hľadiska četnosti jejich výskytu v ČR.

Kľúčové slová: bezpečnosť, hrozba, krízový stav, riziko, sociálna realita, sociogénna mimoriadná udalosť.

ABSTRACT:

The paper deals with the issues related to emergency events resulting from conflicts in interpersonal relations (sociogenic emergency events) in the relations of the concept Human Security). Later the authors tried to define the concept of a sociogenic emergency event including the proposal of criteria, which a certain social event has to fulfill in order to satisfy such requirements. Taking into account the results of empirical investigations, the authors attempted to elaborate an overview of selected sociogenic emergency events with respect to the frequency of their occurrences in the Czech Republic.

Key words: safety, threat, emergency situation, risk, social actuality, sociogenic emergency event

---

¹ Mgr. Lenka Burdová, Policejní akademie České republiky v Praze, Lhotecká 559/7, 143 01 Praha 4, tel. (974) 828 314, burdova@polac.cz
Dr. Ján Šugár, CSc., Policejní akademie České republiky v Praze, Lhotecká 559/7, 143 01 Praha 4, tel. (974) 828 037, sugar@polac.cz

ÚVOD

Autoři, v návaznosti na své předešlé příspěvky² týkající se problematiky sociogenních mimořádných událostí, tematizují tentokrát oblast bezpečnostních rizik v sociální oblasti v intencích konceptu „Human Security“ a uvádějí zároveň výsledky šetření realizovaného k tomuto tématu v České republice. Bezpečnost již dlouhá desetiletí není vnímána pouze ve svém vojenském a politicko-mocenském významu³. Se změnou reálné politické a bezpečnostní situace po skončení studené války dochází k rozšíření škály bezpečnostních fenoménů a vznikla řada nových přístupů a konceptů pojetí bezpečnosti. Nejvýraznějším znakem rozšířeného pojetí bezpečnosti je patrně důraz kladený na bezpečí lidí jako konkrétních jednotlivců (bezpečnost pro obyčejného člověka znamená především bezpečí a ochranu před napadením, okradením a jinou kriminalitou, před ztrátou zaměstnání, před nemocí či úrazem)⁴. Významným konceptem, vycházejícím z původní „revoluční tradice“, která za hlavní aktéry mezinárodních vztahů nepovažuje státy, ale jedince a lidská společenství, se v 90. letech stala tzv. „Human Security“, lidská bezpečnost, která byla světu představena roku 1994 v Human Development Report (zpráva UNDP) jako revize důrazu na národní bezpečnost, dosud spojovanou s rovnováhou moci a jadernými zbraněmi⁵. Zpráva Komise pro globální řízení z roku 1995 zase hovoří o nutnosti chápat globální bezpečnost ne jako bezpečnost státu, která byla vždy hrou s nulovým součtem, nýbrž jako bezpečnost lidí a bezpečnost planety jako celku⁶. Podobně věc shrnul i generální tajemník OSN, když roku 1995 volá po přehodnocení „ozbrojené teritoriální bezpečnosti“ směrem ke „zvyšování a ochraně bezpečí lidí v jejich domovech, zaměstnání a komunitách“⁷. Tento proud našel nejvýraznější oporu v zemích sdružených v Human Security Network, v orgánech a politikách OSN, velmi silně se však odráží také v oficiálních dokumentech Evropské Unie⁸.

Tento přístup oproti tradiční „národní“ bezpečnosti zřetelně reflektuje změnu referenčního objektu, není jím v první řadě stát, jeho suverenita, územní celistvost a strategické zájmy státu, ale jsou jím lidé, jednotlivci, primárním referenčním objektem je člověk, respektive i společenství, v němž je zakotven jeho život. Tím se Human Security radikálně vymezuje oproti tradičnímu realistickému konceptu národní

---

² Např. ŠUGÁR, J., BURDOVÁ, L., ŠESTÁK, B. Bezpečnostní věda a negativní sociální jevy velké intenzity. In *Bezpečnostní management a společnost*. Sborník příspěvků z mezinárodní konference pořádané 6. a 7. května 2009 v Brně. Brno: Univerzita obrany, 2009, s. 79.

BURDOVÁ, L., ŠUGÁR, J., ŠESTÁK, B. Sociogenní mimořádná událost jako příčina vyhlášení krizového stavu. In *Problematika řešení mimořádných událostí a krizových situací v regionech*. Sborník příspěvků z III. mezinárodní konference pořádané 3. a 4. září 2009 v Uherském Hradišti. Uherské hradiště: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení, 2009 a další.

³ V tomto významu byla bezpečnost diskutována v teorii mezinárodních vztahů (založena na realistické, revoluční a racionalistické tradici), z níž se později vydělila jako podobor bezpečnostní studia.

⁴ BALABÁN, M., DUCHEK, J., STEJSKAL, L. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Universita Karlova v Praze, 2007. Str. 14.

⁵ Human Development Report 1994. United Nations Development Programme. New York: Oxford University Press, 1994.

⁶ Our Global Neighbourhood: Report of the Commission on Global Governance. New York: Oxford University Press, 1995, p. 81-88.

⁷ BALABÁN, M., DUCHEK, J., STEJSKAL, L. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Universita Karlova v Praze, 2007. Str. 15.

⁸ A Secure Europe in a Better World. European Security Strategy.

bezpečnosti⁹. Tradiční pojetí národní bezpečnosti bere v potaz primárně hrozby vojenského, respektive vojenskopolitického charakteru, bezpečnost tedy spojuje jen s tímto vojenskopolitickým sektorem, v němž za nositele hrozeb považuje jiné státy. Různá pojetí Human Security usilují o stanovení relevantních sektorů, v nichž může dojít k ohrožení bezpečnosti lidí. Nejčastěji je tematizována fyzická, ekonomická, sociální, environmentální, politická a lidskoprávní dimenze Human Security; ve velmi širokém záběru jsou za segmenty lidské bezpečnosti pokládány i otázky výživy, zdraví, kvality života či psychické pohody jednotlivce. Ale je to především pokus o pozitivní vymezení, „naplnění“ pojmu „lidská bezpečnost“ konkrétním obsahem namísto obvyklého negativního vymezení s důrazem kladeným na nepřítomnost hrozeb či připravenost a ochotu referenčního objektu hrozbám čelit, které vydělují tento koncept z homogenní skupiny nejrůznějších přístupů k uchopení pojmu bezpečnost, jenž byly v průběhu let tematizovány. Bohužel, ze stejného důvodu je kritizován a „obviňován“ z rozplizlosti, bezbřehosti a sekuritizace témat, která nespádají do „tradičního“ rámce bezpečnostního sektoru.

1 SOCIOGENNÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI V RELACÍCH KONCEPTU HUMAN SECURITY

1.1 VYMEZENÍ POJMŮ

Při vymezení pojmu „lidská bezpečnost“ je nutné vycházet z interpretace jednoho z klíčových dokumentů Evropské unie týkajícího se evropské bezpečnostní politiky, z Doktríny lidské bezpečnosti pro Evropu. Zde je lidská bezpečnost akcentována jako osvobození jednotlivců od základních nejistot a ohrožení způsobovaných hrubým porušováním lidských práv¹⁰ („osvobození od strachu a nedostatku“). Toto pojetí, které reprezentuje pohled na bezpečnost optikou subjektivního vnímání lidského jednotlivce, vyjádřitelný spíše v dimenzích pojmu bezpečí, pocitu bezpečí¹¹, principiálně vychází z vymezení obsaženého v Human Development report za rok 1994, kde je lidská bezpečnost akcentována v sedmi dimenzích¹², jako:

- ekonomická bezpečnost (ochrana před chudobou, zajištění základního příjmu, boj proti nezaměstnanosti a bezdomovectví);
- bezpečnost výživy (zajištění přístupu k základním potravinám);
- bezpečnost zdraví (přístup k lékařské péči, ochrana před nemocemi);
- bezpečnost životního prostředí (znečištění, vyčerpání zdrojů, boj proti degradaci lokálních ekosystémů, degradaci půdy, zajištění dostatku nezávadné vody);
- osobní bezpečnost (násilí, válka, mučení, kriminalita, domácí násilí, drogy, sebevraždy, dopravní nehody);

⁹ Ovšem bezpečnost státu je také důležitou součástí bezpečnosti jednotlivce.

¹⁰ A Human Security Doctrine for Europe: The Barcelona Report of the Study Group on Europe's Security Capabilities. Barcelona, 2004.

¹¹ Ve významu „absence pocitu ohrožení“, přičemž škála fenoménů, které jedinec vnímá jako ohrožení je značně široká.

¹² Human Development Report 1994. United Nations Development Programme. New York: Oxford University Press, 1994.

- bezpečnost společenství (kulturní a etnická);
- politická bezpečnost (občanská a politická práva, ochrana před útlakem).

O užší vymezení obsahu kategorie Human Security se pokusili Gary King a Christopher Murray¹³ a vytyčili pět klíčových faktorů lidské bezpečnosti: ekonomický příjem, zdraví, vzdělání, politickou svobodu a demokracii; které považují za natolik stěžejní, aby za ně jedinec bojoval. Hraniční míru ohrožení respektuje také pojetí Taylora Owena¹⁴. „Lidská bezpečnost znamená ochranu minima nutného pro život každého člověka před kritickými a agresivními hrozbami spojenými s ekonomickou situací, osobním bezpečím, politickým prostředím, výživou, zdravím a životním prostředím člověka“...až překročením určité kritické hranice se problémový jev stává hrozbou ve smyslu Human Security. Odpovědnost za takto pojatou bezpečnost už nemůže ležet výhradně na národním státu, aktéry se stávají i mezinárodní organizace nevládní organizace, samosprávy, soukromé komerční subjekty, komunity i občané. Dochází k prolínání nejrůznějších rovin zajišťování bezpečnosti a aktérů, kteří do tohoto procesu vstupují, vzájemná propojenost nástrojů „tvrdé“ a „měkké“ bezpečnosti je patrná jak při zajišťování vnitřní bezpečnosti na národní úrovni jednotlivých členských států EU, tak i EU jako celku. Koncepce lidské bezpečnosti vyjadřuje způsob, jakým se EU snaží uspokojit lidské potřeby v krizových situacích, kdy lidé trpí v důsledku válek, ale také v důsledku přírodních či člověkem způsobených katastrof. Základem evropského přístupu k lidské bezpečnosti je soustava pravidel navržených v Barcelonské zprávě. Zpráva¹⁵ dochází k závěru, že EU by měla definovat specifickou evropskou koncepci bezpečnosti založenou na zásadách lidské bezpečnosti, která by umožňovala v krizových situacích zasahovat účinněji a využívat své zahraniční a bezpečnostní politiky způsobem, jenž by se těšil podpoře občanů a zároveň by se zaměřil na potřeby zranitelných komunit. Lidská bezpečnost by se dle autorů Barcelonské zprávy¹⁶ měla stát novým operačním rámcem zahraničních akcí vedených EU. Bezpečnostní politika EU by pak měla být v novém globálním kontextu založena na konceptu lidské bezpečnosti, nikoli pouhé bezpečnosti států, tak jako tomu bylo dosud. Postupující globalizace a relativní zmenšování významu národního státu jako jednotky v systému mezinárodních vztahů vedou k diskusím o nadřazenosti lidských práv nad suverenitou státu a dochází k historicky významnému průlomům, kdy mezinárodní organizace ve jménu universálních hodnot zasahují do dosud vnitřních záležitostí národních států.

Působení EU v bezpečnostní oblasti má přispívat k ochraně každého jednotlivce a nesoustřeďovat se jen na ochranu unijních hranic, tak jak to činily bezpečnostní strategie národních států. „Human security“, lidská bezpečnost, vyžaduje, aby každý jednotlivec byl chráněn před základními druhy ohrožení, tedy před popíráním univerzálních lidských práv a svobod. Zatímco tradiční uvažování o bezpečnosti se

¹³ KING, G., MURRAY, CH. Rethinking Human Security. *Political Science Quarterly*, 2001, vol. 116, no. 4, p. 585 – 610.

¹⁴ OWEN, T. Challenges and Opportunities for Defining and Measuring Human Security. *Disarmament Forum*, 2004, no. 3, p. 20.

¹⁵ A Human Security Doctrine for Europe: The Barcelona Report of the Study Group on Europe's Security Capabilities. Barcelona, 2004.

¹⁶ Ulrich Albrecht, Christiane Chinin, Kemal Dervis, Renata Dwan, Anthony Giddens, Nicole Gnesotto, Mary Kaldor, Sonja Licht, Jan Pronk, Klaus Reinhardt, Genevieve Schmeder, Pavel Seifter, Narcis Serra.

v minulosti soustřeďovalo na strategické výhody a strategické hrozby, dnes při stávající propustnosti hranic a propojování vnějších a vnitřních aspektů bezpečnosti se zdůrazňuje role EU jako gestora globální „lidské“ bezpečnosti. V oblastech, kde došlo ke kolapsu státní moci či k regionálním konfliktům sice může nastolení pořádku vyžadovat použití vojenských nástrojů, s jejichž pomocí je možné vzniklou situaci stabilizovat a otevřít tak prostor pro obnovení politické autority v dané zemi, nicméně vedle toho je zapotřebí také humanitární pomoci, práce policie, právní pomoc i širší politické a ekonomické nástroje. Jak vyplývá z povahy úkolů, které je nutné v politicky nestabilních regionech zabezpečit (např. zvýšit pocit bezpečí, sledovat případy porušování lidských práv a snižovat napětí, posílit místní právní a policejní instituce, poskytovat fyzickou ochranu, oddělit válčící strany, odzbrojit ozbrojené skupiny, vytvářet pracovní místa, zabezpečit základní životní potřeby v postižené oblasti, poskytovat objektivní informace, rozšiřovat právní vědomí apod.), pro mise k zajištění lidské bezpečnosti se hodí nejlépe kombinované civilně-vojenské síly, přičemž civilní složka by měla zahrnovat zejména policisty, právníky, osoby pověřené dohledem nad dodržováním lidských práv, daňové a celní úředníky, distributory humanitární pomoci, lékaře a zdravotníky.

Doktrína akcentuje nejen zajišťování bezpečnosti evropské, ale i globální, stejně tak Evropská bezpečnostní strategie schválená Evropskou radou v prosinci roku 2003 činí Evropu zodpovědnou za globální bezpečnost. Vize EU jako propagátora norem a garanta bezpečnosti v nejširším měřítku vychází z teze, že pokud chtějí Evropané bezpečnost sami pro sebe, musejí být ochotni investovat do lidské bezpečnosti jako takové¹⁷, neboť zóny konfliktů, v nichž se roztácejí spirály násilí primárně, již dávno nejsou izolované, ale následky můžeme pociťovat např. v podobě teroristických útoků i v rámci „našeho“ relativně bezpečného evropského prostoru. Mise k zajištění lidské bezpečnosti se však bezpodmínečně musí odehrávat na pozadí plně akceptovaného právního rámce, o nějž se budou opírat nejen rozhodnutí o zásazích v postižených oblastech, ale především také principy¹⁸ na nichž bude vlastní operace založena:

- princip prvořadé důležitosti lidských práv (civilní i vojenské iniciativy by měly upřednostňovat ochranu civilistů před porážkou nepřítele),
- princip jasné (legitimní) politické autority (intervence musí být považována za legitimní jak danou oblastí, tak i mezinárodním společenstvím jako takovým),
- multilateralismus (závazek spolupracovat s dalšími mezinárodními i regionálními organizacemi, státy i nevládními aktéry),
- postup od nejnižší úrovně po nejvyšší (zaangažování občanské společnosti na tvorbě podmínek pro nastolení míru a stability, intenzivní dialog s místním obyvatelstvem, nejen s politickými vůdci či, obrazně řečeno, těmi, kdo drží v rukou zbraně),
- soustředění na regiony (nejen na postižený stát, neboť ten je zdrojem destabilizace celého regionu),
- použití právních nástrojů, přiměřené použití síly,

---

¹⁷ A Human Security Doctrine for Europe: The Barcelona Report of the Study Group on Europe's Security Capabilities. Barcelona, 2004.

¹⁸ A Human Security Doctrine for Europe: The Barcelona Report of the Study Group on Europe's Security Capabilities. Barcelona, 2004.

- a Madridská zpráva Studijní skupiny o lidské bezpečnosti¹⁹ přidává po zhodnocení misí EU zásadu „jasných a transparentní strategických instrukcí“, která zdůrazňuje nezbytnost jasného pověření, transparentního mandátu a promyšlené celkové strategie, s tím, že všechny vnější akce EU by měly být vedeny civilisty.

Zatím je však dosažení žádoucího stavu komplikováno neexistencí jednotného a vnitřně soudržného systému mezinárodněprávních norem, kterými by se řídilo nasazování sil v zahraničí.

Velmi rozsáhlou multilaterální organizací přispívající v mezinárodním měřítku k zajišťování bezpečnosti jednotlivce ve všech aspektech konceptu „Human Security“ je OSN, jejímž hlavním cílem je udržování mezinárodního míru a bezpečnosti ve světě a rozvíjení přátelských vztahů mezi národy. Rada bezpečnosti OSN, jako jeden z jejích základních orgánů, je stále rozhodující složkou v systému světové kolektivní bezpečnosti²⁰ a všech činnostech OSN²¹ vedoucích k odstranění nebo omezení rizik vedoucích ke vzniku ozbrojeného konfliktu. Již od svého založení v roce 1945 je však také největší organizací na poli humanitární činnosti. Kladením důrazu na podporu ekonomického a sociálního rozvoje regionů postižených ozbrojeným konfliktem či rozsáhlou přírodní katastrofou v duchu myšlenky, že solidní životní úroveň všech lidí je základním předpokladem trvalého míru a bezpečnosti, tak svými cíli naplňuje jednotlivé atributy konceptu „Human Security“. V tomto významu OSN pomáhá zabránit tomu, aby spory přerostly ve válečné konflikty, přesvědčuje zneprátelené strany, aby daly přednost jednacímu stolu před zbraněmi, sjednává mír, pokud už ozbrojený konflikt vypuknul, poskytuje pomoc obětem přírodních katastrof, humanitární pomoc uprchlíkům a ochranu obětem ozbrojených konfliktů, bojuje proti šíření epidemií, snaží se o zmírňování hladu a chudoby v rozvojových zemích, zvyšování gramotnosti a vzdělání v rozvojových zemích, realizuje rozvojové programy na obnovu postižených zemí, soustředí se na snižování zranitelnosti území a obyvatelstva prostřednictvím odborného poradenství zejména v oblasti plánování a celkově klade velký důraz na prevenci konfliktů a krizí. K jejím dalším významným aktivitám na tomto poli patří především vymezení právního rámce boje proti mezinárodnímu terorismu, prevence šíření jaderných zbraní a posilování demokracie a respektu k lidským právům zejména sjednáváním dohod o ochraně politických, občanských, ekonomických, sociálních a kulturních práv. Orgány OSN také upozorňují na případy mučení, nelidského a ponižujícího zacházení, podezřelých zmizení či neoprávněného věznění a vytváří tak tlak na vlády problematických států, čímž významně přispívají k posílení demokracie a respektu k lidským právům v postižených zemích.

¹⁹ Evropská doktrína pro zajištění bezpečnosti. Madridská zpráva Studijní skupiny o lidské bezpečnosti zahrnující návrh a zprávu o situaci, 2008, č. 1.

²⁰ Schvaluje mírové mise i opatření silového charakteru realizovaná v nestabilních regionech, posuzuje právo na kolektivní či individuální sebeochranu ohroženého státu apod.

²¹ K základním oblastem, v nichž se OSN angažuje patří: prevence konfliktů (používá metody preventivní diplomacie, preventivního nasazení a preventivního odzbrojení) obnova míru, udržování míru, vynucování míru a budování míru.

1.2 SOCIOGENNÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI V RELACI HUMAN SECURITY

Tradiční bezpečnostní politika založená na obraně, nepropustnosti hranic a zadržování hrozeb se neosvědčila, často vedla k podpoře autoritářských režimů. Ozbrojené konflikty mezi evropskými státy jsou díky systému kolektivní bezpečnosti téměř vyloučené, ale konflikty mimo Evropu jsou čím dál více zdrojem ohrožení občanů EU. Konflikt států je vystřídán vnitrostátními konflikty nebo asymetrickým konfliktem státu a nestátního aktéra. Mnoho lidí na světě žije v podmínkách neustálého ohrožení, útoky válčících stran se stále více dotýkají civilních osob. Žádná z nových hrozeb není čistě vojenská, žádné z nich nelze čelit čistě vojenskými prostředky. Dramaticky rovněž roste význam nevojenských hrozeb vymykajících se tradičním představám o ohrožení a roste i jejich vzájemná provázanost. Existence a význam globálních hrozeb vyvolává v řadě případů otevřený násilný konflikt, jehož řešení není možné pouhou vojenskou silou, ale vyžaduje komplexní, často multilaterální přístup.

Evropská bezpečnostní strategie²² uvádí pět klíčových hrozeb pro evropskou bezpečnost: terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, zhroucení státní moci a organizovaný zločin. Tyto bezpečnostní hrozby se rekrutují ze sociální oblasti, a v případě jejich projevení se jedná o sociogenní mimořádné události²³. První fáze výzkumu realizovaného na PA ČR se týkala sběru relevantních dat o sociogenních mimořádných událostech vyskytujících se v jednotlivých regionech na území ČR z hlediska četnosti jejich výskytu a pravděpodobnosti jejich vzniku v daném regionu v blízké budoucnosti. Grafické shrnutí výsledků této fáze výzkumu viz příloha. Ze vzájemného srovnání výskytu současných a případných budoucích sociogenních událostí vyplývá, že experti předpokládají spíše nárůst jejich četnosti (kromě náboženských ideologických střetů ohrožujících podstatu křesťanských hodnot).

Vzhledem k tomu, že jsme součástí evropského prostoru, nelze než konstatovat, že se nás týkají i hrozby identifikované Evropskou bezpečnostní strategií, zatím však našťastí nemáme s většinou z nich přímou zkušenost, popř. jsou v mezích možností zvládnuty v rámci běžné činnosti odpovědných orgánů a institucí, tudíž nebyla překročena ona kritická hranice, která by vyžadovala použití nadstandardních zdrojů, sil a prostředků či omezení práv nebo nařízení povinností občanům, nad rámec běžných vztahů mezi státem a jeho občany. Můžeme konstatovat, že žádná z těchto sociogenních mimořádných událostí v ČR nevyvolala potřebu vyhlásit některý z krizových stavů.

---

²² Evropská bezpečnostní strategie, přijatá usnesením Evropského parlamentu o evropské bezpečnostní strategii dne 14.4.2005 na plenárním zasedání ve Štrasburku. Dokument předložený Javierem Solanou a přijatý hlavami států a vlád na zasedání Evropské rady v Bruselu dne 12.12.2003.

²³ Pojem sociogenní mimořádná událost viz ŠUGÁR, J., BURDOVÁ, L., ŠESTÁK, B. Bezpečnostní věda a negativní sociální jevy velké intenzity. In *Bezpečnostní management a společnost. Sborník příspěvků z mezinárodní konference pořádané 6. a 7. května 2009 v Brně*. Brno: Univerzita obrany, 2009, s. 79.

ZÁVĚR

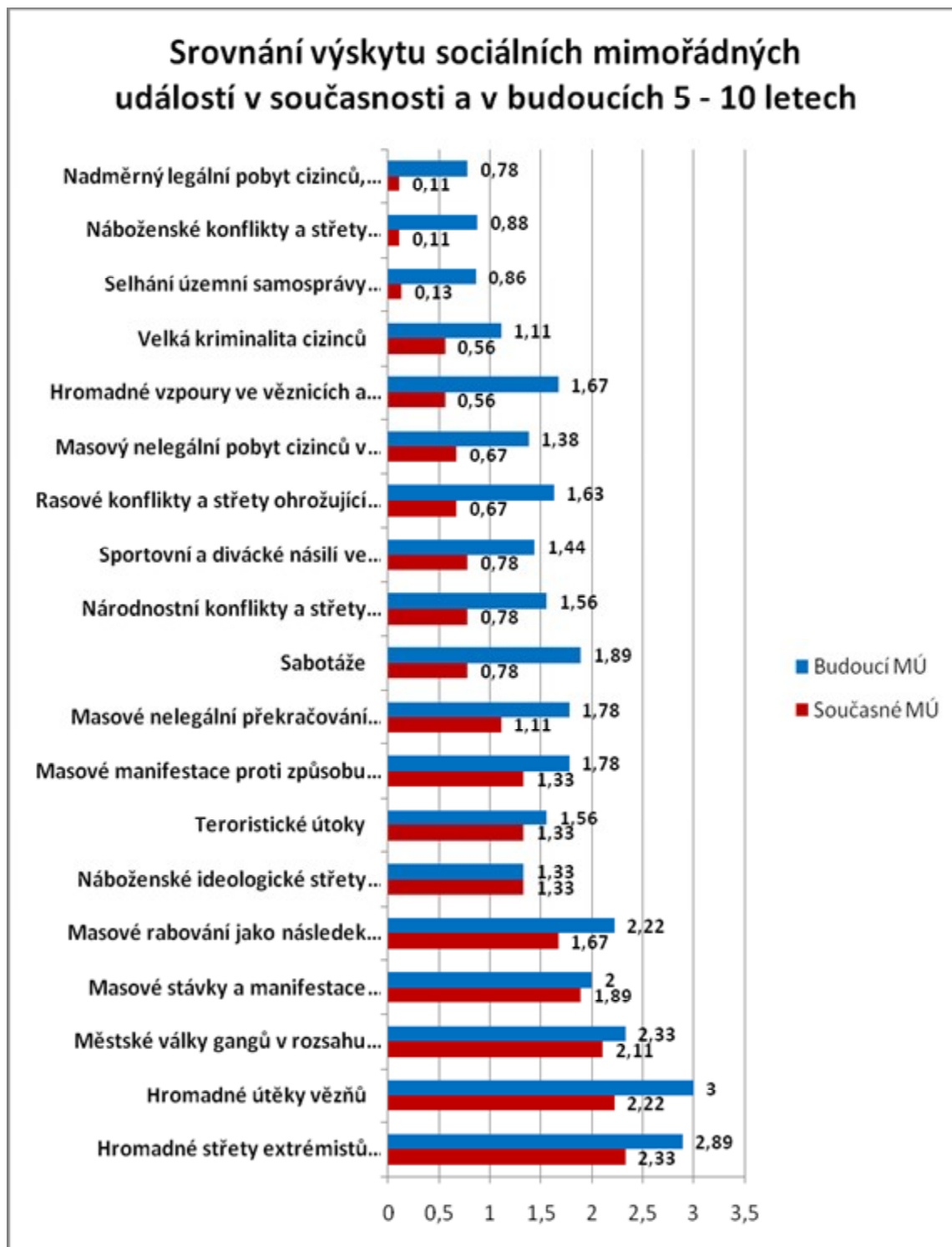
Výsledky výzkumu prokazují, že hrozby identifikované Evropskou bezpečnostní strategií v žádném případě nepodceňujeme, nicméně palčivěji nás v současné době trápí jiné typy sociogenních mimořádných událostí, ty které musíme v rámci krajů řešit s větší četností. Patří k nim např. sportovní a divácké násilí na stadionech, demonstrace a střety extremistů a začínáme se potýkat ve velké míře i s nelegálním pobytem cizinců na našem území, který s sebou přináší další problémy ohrožující bezpečnost v daném regionu, jako je např. zvýšená kriminalita, organizovaný zločin, praní špinavých peněz, rasově motivované střety a nejrůznější způsoby „vyřizování účtů“ mezi soupeřícími skupinami. Z výsledků výzkumu dále vyplývá, že nadměrným přílivem cizích státních příslušníků, ať už legálně či nelegálně pobývajících na území ČR, se v kontextu možných problémů s jejich asimilací cítíme ohroženi nejvíce. Human Security je přístupem velmi komplexním, neboť se zaměřuje i na ty faktory, které mohou vytvářet strukturální podmínky pro vznik krizí, nebo jejich vznik a vývoj usnadňovat či urychlovat (např. nezaměstnanost, slabý právní stát vedoucí k vysoké míře kriminality a porušování lidských práv), navíc klade důraz v rámci prevence konfliktů i na období následující bezprostředně po krizích, v němž se mohou rozvíjet podmínky příznivé pro vznik krizí budoucích. V tomto aspektu výzkum realizovaný na PAČR zaměřený na vytipování indikátorů či prediktorů vzniku sociogenních mimořádných událostí úzce koreluje se širším pojetím konceptu Human Security. Ačkoli otázky typu zda v rámci bezpečnostních rizik tematizovat sociální fenomény jako např. nezaměstnanost jsou sporné a autoři respektují, že stát má jiné nástroje než je bezpečnostní politika ke zvládnutí těchto negativních sociálních jevů, přijmeme-li myšlenku, že negativní sociální jev velké intenzity by se předmětem výzkumu bezpečnostní vědy měl stát v okamžiku, kdy se tento jev manifestně projeví jako hrozba nebo riziko pro bezpečnost společnosti, a vezmeme-li v úvahu fakt, že genezi negativního sociálního jevu předchází vznik a přítomnost určitých sociálních faktorů, indikátorů v sociálních vztazích, ze kterých lze vyvodit, že v sociální realitě je určitý problém, který je vnímán jako příčina, podmínky nebo situace, které vznik sociogenní mimořádné události usnadňuje, podporuje a zároveň predikuje, opravňuje nás to k sekuritizaci primárně nebezpečnostních témat v souladu s konceptem Human Security. Vždyť jak jinak lze rozklíčovat, na jaké faktory se zaměřit v rámci prevence, která musí v relaci sociogenních mimořádných událostí začít od lidí namísto obrazného roztáčení zabezpečovací spirály pomocí stále důmyslnějších technických opatření, než tematizováním oblastí, které sice primárně s bezpečností nesouvisí, ale z nichž se může jakási nevyvážená a nezvládnutá nerovnováha vztahů přelévat do oblasti bezpečnostní a vytvářet tak prediktory bezpečnostních problémů či dokonce determinanty budoucího vývoje situace v některé z bezpečnostních sfér.

LITERATURA

- [1] ŠUGÁR, J., BURDOVÁ, L., ŠESTÁK, B. Bezpečnostní management a negativní sociální jevy velké intenzity. In *Riešenie krízových situácií v špecifickom prostredí. Zborník príspevkov z 14. vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Žilina: ŽU v EDIS, 2009, s. 641. ISBN 978-80-554-0015-0
- [2] ŠUGÁR, J., KOVAŘÍK, Z., ŠESTÁK, B., BURDOVÁ, L. Percepce vybraných aspektů lidské bezpečnosti u příslušníků HZS ČR. In *Riešenie krízových situácií v špecifickom prostredí. Zborník príspevkov z 13. vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou*. Žilina: Žilinská univerzita ŽU v EDIS, 2008, s. 727. ISBN 978-80-8070-847-4
- [3] ŠUGÁR, J., BURDOVÁ, L., ŠESTÁK, B. Bezpečnostní věda a negativní sociální jevy velké intenzity. In *Bezpečnostní management a společnost. Sborník příspěvků z mezinárodní konference pořádané 6. a 7. května 2009 v Brně*. Brno: Univerzita obrany, 2009, s. 79. ISBN 978-80-7231-653-3
- [4] STEJSKAL, J. Human Security v kontextu rozšířeného pojetí bezpečnosti. In *Bezpečnostní budoucnost České republiky. Otázky, výzvy, problémy*. Sborník statí ke konferenci „Česká bezpečnostní politika a její perspektivy“. Praha: MO ČR, 2005, s. 174-181. ISBN 80-7278-306-8
- [5] BALABÁN, M., DUCHEK, J., STEJSKAL, L. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Universita Karlova v Praze, 2007. 428 s. ISBN 978-80-246-1440-3
- [6] BUZAN, B., WAEVER, O., WILDE, J. *Bezpečnost: Nový rámec pro analýzu*. Brno: Centrum strategických studií, o.s., 2005. 267 s. ISBN 80-903333-6-2
- [7] ORT, A. et al. *Bezpečnost Evropy a Česká republika*. Praha: Professional Publishing, 2005. 216 s. ISBN 80-86419-81-9
- [8] KARAFFA, V. Evropské pojetí „lidské bezpečnosti“. *Vojenské rozhledy*, 2009, roč. 18, č. 2, s. 3-10. ISSN 1210-3292
- [9] BAJPAI, K. Human Security: Konzept and Measurement. Kroc Institute Occasional Paper No. 19, 2000. Dostupné na World Wide Web: <http://kroc.nd.edu/ocpapers/op_19_1.PDF.>
- [10] HEINBECKER, P. The Konzept of Human Security: A Canadian View. *RUSI Journal*, vol. 145, no. 6, p.27-31.
- [11] KING, G., MURRAY, CH. Rethinking Human Security. *Political Science Quarterly*, 2001, vol. 116, no. 4, p. 585 – 610.
- [12] OWEN, T. Challenges and Opportunities for Defining and Measuring Human Security. *Disarmament Forum*, 2004, no. 3, p. 20.
- [13] Human Development Report 1994. United Nations Development Programme. New York: Oxford University Press, 1994. Dostupné na Word Wide Web: <<http://hdr.undp.org/reports/global/1994/en/>>

Příloha: Srovnání výskytu sociálních mimořádných událostí.

Článek recenzoval:
doc. Ing. Jozef Klučka, PhD.